Írta: Adminisztrátor
2018. január 18. csütörtök -

2018-01-03 - **Manapság nagyon elterjedt a retró-kultusz.** Elég ha csak a romkocsmákra, az öltözködésre, vagy akár a zenére gondolunk. Nagy divatja van a rock and rollnak, a pszichedelikus zenének, és Woodstocknak is. De vajon miért van igényünk arra, hogy visszaképzeljük magunkat a hatvanas-hetvenes évekbe? Miért igyekszünk úgy kinézni, olyan zenéket hallgatni? Miért lehet olyan kultikus ez az éra, és mit is jelent valójában a mai embernek? Vendégszerzőnk, Kovács Asztrik pszichológus írása.

Ha elmegyünk egy magyar fesztiválra, vagy csak belehallgatunk a magyar koncertzenekarok felvételeibe, feltűnik az, hogy az „undergroundban" nagyon népszerű a beat, a motown, a surf vagy akár a klasszikus rock. Látjuk, ahogy a kornak megfelelő turkálós, otthon talált, vagy valahonnan összevadászott ruhákban játsszák a hatvanas-hetvenes évek ihlette zenéket, lehetőleg régi, a korszakban készült gitárokon, erősítőkön, dobokon, és a közönségük is mindenféle retró cuccban kiabálja a többnyire angol szöveget. Kívülről nézve kicsit olyan, mintha egy kosztümös filmben lennénk, csak a kezekben lévő okos telefonok törik meg a tökéletes illúziót. De ez miért van így? Mi ez a nosztalgia?

Hat magyar zenekarból összesen tíz zenésszel beszélgettem erről, akikre hatással van ez a korszak, és vállaltan ezen stílusokban mozognak (Ivan & The Parazol, Blaha Lousiana, Skeemers, Keeyman, Middlemist Red, Fat & Cute, Fran Palermo), amiket tartalomelemzésnek vetettem alá, hogy minél jobban megértsem ezt a jelenséget, miértjeit és jelentését.

A hatvanas-hetvenes évek jelentése

A közös fantázia szerint a hatvanas-hetvenes évek világában helye van a szeretetnek, a békének, az újításnak és a kreativitásnak. Egy olyan értelmes világot képvisel, ami a mostaninál átláthatóbb, egyszerűbb, emberibb, energiadúsabb és letisztultabb. Ezáltal egy fantáziavilág, egy fantáziakor teremtődik, ami a jelennel szembeállítva válhat jelentéstelivé. Kiváltképpen a hangszereknél és a zenével kapcsolatos tárgyaknál manifesztálódnak ezek az értékek. Különös figyelmet érdemel az, hogy ezen zenészek előszeretettel választanak hangszereket és egyéb zenei kellékeket ebből a korból. Az autentikusság fontos, hiszen a hangzást a legegyszerűbben a korból származó hangszerekkel lehet megteremteni. Ezeket a hangszereket értékállóbbnak is tartják, valamint a kinézetük is hitelesebb. Ez szembeállítva a jelen értéktelenségével, tömegtermelésével, pénzalapúságával és a digitalizációval, egy értékes aranykornak tűnik, ahol még a tárgyak időtállóak voltak, az emberek szerették egymást, volt helye a szabadságnak, és az emberek fellázadtak a háború ellen, zenéltek és boldogok lehettek.

Miért pont a hatvanas-hetvenes évek?

A válasz erre igen sokrétű. Egyfelől egy világszintű jelenségről van szó, hiszen a híres futó zenekarok közül is sokan erősen visszanyúlnak ehhez a korhoz (Tame Impala, Vulfpeck…), így ezek mentén többen meséltek tudatos zenei „kutatómunkáról", amikor is feltúrták az internetet, hogy megtalálják azokat a zenéket, amikből kedvenceik merítkeznek. Ekkor azonban már nem először találkoznak a hatvanas-hetvenes évek zenéivel, hanem sokkal inkább újra felfedezik őket, hiszen a legtöbbjük gyerekkorának háttérzenéje ez volt. Ezt hallgatta az apa a családi kocsiban, vagy ez szólt a nappaliban legózás közben, így beléjük ivódott a hangzás, a riffek és a hangulat. Így könnyebben közel tudják ezt engedni magukhoz, és ezáltal újra a részükké válik és hatással van a munkásságukra.

Tehát ez a „nosztalgikus visszatekintés" nem közvetlen, hiszen ezek a zenészek nem éltek még

a hatvanas években, hanem egy intergenerációs nosztalgiáról beszélhetünk, ami a szülőkön keresztül hatással volt rájuk, hiszen ez övezte gyerekkorukat.

Az elvágyódás oka

Ennek a visszavágyódásnak oka lehet az útkeresés, a jelenben és a jövőben lévő bizonytalanság, komplexitás, valamint a jelen közegből való kiábrándultság. Ezek a tényezők stresszhez és frusztrációhoz vezetnek, amik létrehoznak egy elvágyódást, ahogy a pszichoanalitikus Vamik D. Volkan is megállapítja, vagy akár maga Freud, ami miatt a múltba menekülhetnek, ahol olyan értékeket feltételeznek, ami a mai társadalomban nem, vagy csak korlátozottan jelenik meg számukra. Ilyen az őszinteség, a hitelesség, a kreativitás, a tökéletlenség, a szeretet, az erő és a szabadság. Úgy gondolják, hogy a biztonságos, ismert és letisztult múlttal szemben a jelenben az anyagtalanná váló digitalizálódás, az átláthatatlanság, a piaci érdekek, a pénz érdeke dominál. Ez azonban nem egyedi eset, hiszen világszinten is megjelenik a hatvanas-hetvenes évek tendenciája. Így kimondhatjuk, hogy az előző generáció nosztalgiája és a világban lévő bizonyos szubkulturális zene közös hatása vezethet oda, hogy létrejöhessen ez a jelenség.

A visszarepülés

Mindez nem csak fantáziában támad fel, hanem a korabeli tárgyi világ és technika is hozzá tartozik. Az egyik indoka az, hogy a korabeli hangzást így tudják a legjobban elérni, valamint ezen tárgyak szimbolikája is fontos. Hiszen a hangszer minél öregebb, annál több történet hordozója, ami ad egy plusz értéket a hangszernek, így absztraktabb idealisztikus értéket is kap, amitől izgalmasabb és személyesebb kapcsolat alakulhat ki a tárgy és a személy között. Ugyanakkor az időtállóság szimbólumává válnak ezek a használati cikkek, ez is a „régi jó” technológia hordozója, ami újra egyre népszerűbbé válik. Ezekkel egybecseng DaSilva elképzelése a nosztalgiát triggerelő tárgyról, ami lehet hangzás, kép, zene, vagy akár a tárgy is maga.

Az ízlés alakulása

Mindezen gondolatok harmonizálnak Bourdieu ízlésről szóló elképzelésével, miszerint az egyén mindenkori környezete alakítja ízlését, ugyanakkor az ember tudatosan és aktívan formálhatja azt. Így, a zenészek esetén látjuk az alapvető ízlés létrejöttének miértjét, és ennek aktív kifejezését. Azt is látjuk, hogy ez egy társadalmi jelenség, hiszen piaca is van, bizonyos csoportokat, embereket tényleg megmozgat ez a zene és az, amit képvisel. Ugyanakkor ez a jelenség nem csak ennél a csoportnál figyelhető meg. Csak példaként, ott vannak Korda Gyuri bácsi telt házas fesztiválos fellépései, a bakelitlemez népszerűsége, vagy akár a nagypapaféle hipszter szemüveg.

Írta: ***Kovács Asztrik***